

Chuyện tình buồn của Đệ Nhất Ân Phi

Do Alain Lai Chí Thành CVA 64 chuyển lại

Trong 8 năm trời là Đệ nhất Ân phi của Vua Khải Định bà Hồ Thị Chi vẫn không cảm thấy hạnh phúc vì khắc sâu trong tim bà vẫn là hình bóng của vị vua ái quốc Duy Tân.

Thượng thư bộ Học Hồ Đắc Trung có 4 người con 2 trai, 2 gái. Trong đó, cô con gái áp út Hồ Thị Chi nổi tiếng là một giai nhân quốc sắc thiên hương, cầm kỳ thi họa đều thông tỏ lại sử dụng được 2 ngoại ngữ là Hán ngữ và Pháp ngữ khiến người đời đều ngưỡng mộ. Tuy tài sắc vẹn toàn lại sớm bén duyên với hoàng thất, cuộc đời của Hồ Thị Chi ngỡ như một bộ phim cổ trang hạnh phúc thế nhưng lại có kết cục buồn.

Duyên tình với Duy Tân

Theo sử sách, vào khoảng năm 1913, khi vua Duy Tân 14 tuổi, tại vị được 6 năm, nhằm tránh việc nhà vua thiếu niên vương vào chính trị như vua cha Thành Thái, người Pháp đã cho xây tòa "Thừa lương" ở Cửa Tùng (Quảng Trị).

Mỗi độ hè về nhà vua sẽ tới đây nghỉ ngơi và tắm biển, đi theo đoàn tùy tùng của vua những lần ra Cửa Tùng có ông Hồ Đắc Trung, cùng 4 người con trong đó có Hồ Thị Chi và em gái bà là Hồ Thị Hạnh, để nhà vua có bạn trò chuyện và nô đùa. Khi ấy, Hồ Thị Chi mới 12 tuổi nhưng đã toát nên vẻ xinh xắn yếu điệu, lại có phong thái đoan trang dễ mến. Ngay từ phút đầu tiên gặp mặt, hai người đã có tình cảm với nhau.

[Bà Hồ Thị Chi →](#)

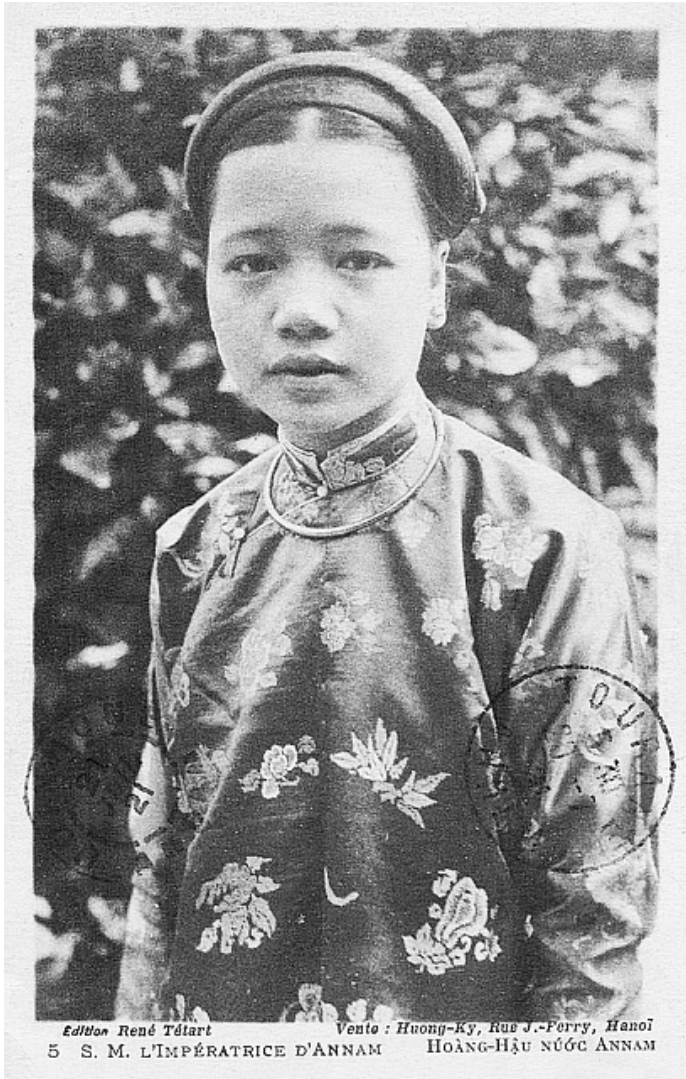

Sư bà Diệu Không (tức Hồ Thị Hạnh, em ruột Hồ Thị Chi) viết trong hồi ký.

"Mỗi buổi sáng, mặt trời vừa mọc, vua cho đòi đám trẻ đến để cùng đi ra biển bơi lội. Thầy tôi căn dặn chúng tôi phải giữ lễ vua tôi, không được tự do cười nói như đối với người thường, nhưng nhà vua lại rất dung dị, gọi các anh tôi bằng anh, gọi tôi bằng em. Ngài ít nói chuyện với chị tôi. Mỗi khi vui đùa cùng hai anh tôi và tôi, ở những trò chơi con nít, vua chỉ nhìn chị tôi mà không mời chơi. Khi nào Ngài cũng tỏ ra vui vẻ, song vẫn nghiêm trang. Chúng tôi rất mến Ngài, nhưng vẫn không dám cười đùa nhiều, sợ thầy chúng tôi quở. Khi mùa hè gần hết, vua tôi chia tay, chị tôi khóc. Ngài nói nhỏ với tôi: "Đỡ chị đi em, rồi sang năm chúng ta gặp lại"

Năm sau gần đến hè, vì Hồ tiểu thư đã lớn nên mẹ bà không cho phép bà theo các anh ra chơi ở Cửa Tùng. Hồ Thị Chi thương nhớ nhà vua nên cứ nước mắt ngấn nước mắt dài, vậy mà vẫn không lay chuyển được quyết định của mẫu thân. Về phần mình, vua Duy Tân cũng rất buồn nhớ cô tiểu thư họ Hồ ngày nào... Do vậy, khi vua được hai bà Hoàng Thái Hậu cho phép nạp phi, ông đã chọn Hồ Thị Chi.

Sư bà Diệu Không kể: “Mãn hè một tháng, một hôm có thị vệ đến xin ảnh chị tôi đem vào nội (đình) cho hai Thái hậu xem mặt. Một tuần sau, hai Ngài cho đòi thầy mạ (mẹ) tôi vào châu và sau đó, tôi thấy kiệu vua đi ra nhà tôi một đôi bông tai và một đôi vòng vàng cho chị tôi, thầy mạ tôi quý lễ bái lãnh... Đó là lễ hồi của vua dành cho chị tôi. Chị tôi cũng ra lạy tạ ân vua hạ cố”.

Thế nhưng, trở trêu là cuối năm 1915, vua Duy Tân đã mời Thượng thư Hồ Đắc Trung gặp riêng và rút lại lời hồi cưới Hồ Thị Chỉ mà không cho biết lý do. Đầu năm 1916, lễ nạp phi diễn ra, người ngồi kiệu hoa vào cung là tiểu thư Mai Thị Vàng, con gái ông Mai Khắc Đôn, thầy dạy chữ Hán cho vua Duy Tân.

Gia đình Thượng thư Hồ Đắc Trung, nhất là Hồ Thị Chỉ đã rất thất vọng và buồn chán. Đến tháng 5/1916, vua Duy Tân bị Pháp bắt vì tham gia vào cuộc khởi nghĩa do Việt Nam Quang Phục hội lãnh đạo, từ biến cố này mọi chuyện mới dần được sáng tỏ. Theo lời của nhà vua sau khi bị người Pháp bắt, sở dĩ ông thay đổi ý định kết hôn là vì không muốn gia đình Hồ Thị Chỉ phải chịu liên lụy. Ban đầu người Pháp cũng đặt Hồ Đắc Trung vào vòng nghi vấn có tham gia vào cuộc khởi nghĩa bất thành của Duy Tân. Nhưng nhờ lời khai của nhà vua mà gia đình của ông thoát khỏi vòng lao lý.

Vị vua trẻ mới 16 tuổi, chẳng những đã biết lo lắng cho vận nước mà còn sẵn sàng từ bỏ mối nhân duyên của mình để bảo vệ cho gia đình của người thân yêu quả thật khiến người ta phải cảm phục! Tiểu thư họ Hồ từ đó càng thêm cảm mến tình cảm của Duy Tân và nguyện một đời sống chết vì vua. Thế nhưng, ở đời

mấy ai học hết được chữ “ngờ” ...

“Nợ” vợ chồng với Khải Định

Năm 1917, Khải Định ngự giá lễ đặt viên đá đầu tiên xây trường Đồng Khánh. Vua thấy một nữ sinh xinh đẹp, khoan thai kính cẩn dâng lên ngài một chiếc kéo mới tinh đặt trên một cái khay phủ gấm điều. Hoàng thượng nhận chiếc kéo để cất giải lụa hồng, buộc ngang cổng trường, trước khi tiến vào sân hành lễ. Thế rồi, cô thiếu nữ sau này được đưa vào nội cung làm hoàng phi”, sử sách chép.

Đối với gia đình ông Hồ Đắc Trung, đây quả thật là một tin chẳng lành, bởi vì Hồ tiểu thư vốn rất nặng tình với cựu hoàng Duy Tân, sao có thể nhận làm vợ vua mới được. Bà Hồ Thị Chỉ từng vừa khóc vừa thưa với cha mẹ rằng: “Con xin nguyện ở với cha mẹ trọn đời không lấy ai nữa hết!”

Thế nhưng, lệnh vua quả là khó trái, sau nhiều lần thuyết phục, bà cũng đành chấp nhận lên xa giá về cung. Phần vì muốn cha mẹ không phạm phải tội khi quân mà mắc vạ, phần vì nghe lời cô em Hồ Thị Hạnh: “Thầy và anh Khải đều là văn nhơn, nay về làm ruộng sao được. Huống nữa còn 4 anh em đang học ở Hà Nội, vậy ai là người nuôi các anh nên tương lai? Nếu chị mà không biết hy sinh thì chị còn thua nàng Kiều đã bán mình chuộc cha. Còn Ngài (Duy Tân) đã vì quốc gia, vậy sao chị không vì gia đình như Ngài đã hy sinh vì nước?” **Khải Định →**

Trở thành Đệ Nhất Ân Phi của vua Khải Định, người ta thường thấy bà xuất hiện cùng chồng trong các buổi yến tiệc tiếp đãi quan chức người nước ngoài. Với vẻ ngoài nổi bật xinh đẹp và kiến thức uyên bác về cả văn hóa Phương Đông lẫn Phương Tây, bà nhận được rất nhiều lời khen ngợi từ các vị công sứ.

“Tuy được gả cho vua mà tình người con gái vẫn còn quyến luyến vua cũ không nguôi, còn thầy tôi làm quốc trưởng... mà lòng vẫn buồn nên thường lui tới chùa Trúc Lâm để tâm sự với hòa thượng Giác Tiêu cho vơi bớt nỗi sầu thế sự”, sư bà Diệu Không cho biết.

Mới ngoài 20 mà phận gái đã long đong

Sau khi vua Khải Định mất năm 1925, bà Ân phi không có con với nhà vua nên không còn được sống trong nội cung mà phải ở Cung An Định. Cũng từ đó bà dần trở nên phiền muộn rồi hóa bệnh trầm cảm, không thuốc gì chữa được. Các bác sĩ phương tây và ngự y nhiều lần chạy chữa đều bó tay, kể cả ông Hồ Đắc Di anh ruột bà vốn là một bác sĩ giỏi, tốt nghiệp ở Pháp về nước (sau này là hiệu trưởng trường Đại học Y khoa Hà nội), rất thương em gái, cũng bất lực.

Năm 1985 bà qua đời và được an táng cùng cha mẹ tại TP Huế, gần chùa Hồng Ân do ni trưởng Diệu Không sáng lập và trụ trì.

